

Advies nr. 72/2019 van 20 maart 2019

Betreft: Voorontwerp van Waals decreet houdende de erkenning van een organisme belast met de invoering van een burgerdienst in Wallonië (CO-A-2019-055)

De Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna "de Autoriteit");

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, inzonderheid op artikel 23 en 26 (hierna de "WOG");

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 *van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (algemene verordening gegevensbescherming) (hierna "AVG")

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op de adviesaanvraag van de heer Willy Borsus, Waals Minister-president, ontvangen op 29 januari 2019;

Gelet op de bijkomende informatie ontvangen op 11 februari 2019

Gelet op het verslag van de heer Willem Debeuckelaere;

Brengt op 20 maart 2019 het volgend advies uit:

I. ONDERWERP EN CONTEXT VAN DE AANVRAAG

1. De Minister-President van het Waals Gewest (hierna de aanvrager) vraagt het advies van de Autoriteit over zijn voorontwerp van decreet houdende de erkenning van een organisme belast met de invoering van een burgerdienst¹ in Wallonië
2. De bedoeling van dit voorontwerp van decreet bestaat erin een erkenningsprocedure in te voeren teneinde iedere betrokken vzw toe te laten een erkenning aan te vragen met het oog op de concrete invoering van een burgerdienst in Wallonië.
3. De aanvrager vraagt het advies van de Autoriteit over de artikelen 8 en 10 van het voorontwerp van decreet.
4. Artikel 10 van het ontwerp impliceert geen verwerking van persoonsgegevens. Het verplicht de erkende vzw's tot het opstellen van jaarverslagen en meerjarige evaluatieverslagen². Bijgevolg zal enkel artikel 8 onderzocht worden door de Autoriteit.

II. Onderzoek

5. Artikel 8 van het ontwerp omschrijft de opdrachten van openbare dienst die de erkende vzw's voor het invoeren van de burgerdienst zullen moeten vervullen. Punt 21° van deze bepaling stelt dat deze vzw's zullen moeten instaan voor de verplichte mededeling van (vrije vertaling « *de activiteiten van de jongere in het raam van de burgerdienst die hem toelaten te genieten van hulp of steun , voor elk organisme waarvan de jongere zou afhangen ,* » en dit , « *bij ontstentenis van door de wettelijke bepalingen verleende tegemoetkomingen en in naleving van de AVG* »).

¹ De burgerdienst wordt gedefinieerd als (vrije vertaling) «het parcours (...) dat jongeren tussen 18 en 25 jaar toelaat op vrijwillige basis voltijds activiteiten te verrichten van openbaar nut gedurende een doorlopende periode van 6 maanden tot maximum 1 jaar teneinde hun hun engagement voor een gemeenschapsgerichte solidariteitsmaatschappij te ontwikkelen, waarbij ze binnen een gestructureerd kader, een procedure voor het uitwisselen van levenservaringen en opleiding in burgerschap en democratische waarden die sociale diversiteit bevorderen, bewust worden hun kwaliteiten en capaciteiten» (art. 2 van het ontwerp).

² De activiteitenverslagen van de erkende organismen moeten geen persoonsgegevens van de jonge burgerdienstverstrekkers bevatten; een activiteitenverslag kan worden opgesteld zonder dergelijke gegevens.

6. Volgens de bijkomende informatie verkregen van de aanvrager zouden de ontvangers van de gegevens organismen zijn zoals het FOREM, de OCMW's of de DG Personen met een Handicap van de FOD Sociale Zekerheid.
7. Zodoende beoogt de auteur van het voorontwerp van decreet de erkende vzw's te verplichten de gegevens van de jongeren die hun burgerdienst vervullen mee te delen en bijgevolg een rechtmatigheidsgrond in de zin van artikel 6.1.c van de AVG vast te stellen voor de bedoelde mededeling.

a. Voorafgaande opmerking betreffende de toepassing van de AVG

8. De Autoriteit merkt eerst en vooral op dat elke mededeling van persoonsgegevens die onder het toepassingsgebied valt van de AVG, per definitie hieraan conform moet zijn. Het is niet noodzakelijk dit in de nationale regelgeving te preciseren.

b. Formulering van een wettelijke bepaling tot invoering van een verplichte gegevensmededeling.

9. Vervolgens merkt de Autoriteit op dat om een dergelijke verplichting op te leggen, de formulering ervan nauwkeurig dient te zijn om als dusdanig te worden beschouwd. Iedereen die gehouden is tot een dergelijke verplichting dient de nadere regels van de hem opgelegde mededeling precies te kennen; wat niet het geval is van de ontwerptekst.

c. Onderzoek van het noodzakelijke en proportionele karakter van de geplande inmenging in het privéleven van jongeren die een burgerdienst vervullen

10. Bovendien en meer fundamenteel dient de geplande maatregel als inmenging in het privéleven van de jongeren die een burgerdienst vervullen, een noodzakelijke en proportionele maatregel te vormen.
11. In dit verband stelt de Autoriteit zich vragen over het opportune, noodzakelijke en proportionele karakter van de geplande maatregel aangezien enerzijds alle jongeren die beslist hebben om vrijwillig hun burgerdienst te vervullen, niet noodzakelijk zullen afhangen van de voormelde organismen (FOREM en OCMW). Anderzijds, voor wat de DG Personen met een Handicap betreft, lijkt deze flux niet noodzakelijk aangezien de berekening van het vervangingsinkomen van personen met een handicap gebaseerd is op de belastbare

inkomsten vermeld op het aanslagbiljet³; wat een gegevensinzameling bij de FOD Financiën vergt en niet bij de erkende vzw's. Bijgevolg lijkt het systematische karakter van de gegevensstroom zoals deze is gepland, overmatig en in sommige gevallen onnodig, en dus strijdig met de AVG.

12. Bovendien, om het noodzakelijke karakter van de gegevensstroom te verzekeren voor organismen zoals het FOREM en de OCMW's, dient, in het licht van het doeleinde van de geplande gegevensstroom⁴ (vermijden dat de betrokken jongeren worden gecontroleerd door het FOREM of de OCMW's aangaande hun beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt gedurende de periode van burgerdienst), de vrijstelling van beschikbaarheid op de arbeidsmarkt gedurende de periode van hun burgerdienst, te worden opgenomen in de reglementering.
13. Bijgevolg dient de organisatie van deze gegevensstroom te worden herzien opdat de gegevens van de betrokken jongeren enkel zouden worden meegedeeld aan de relevante organismen waarvan de lijst moet worden opgenomen in het voorontwerp van decreet, na verantwoording van het rechtmatig karakter van de gegevensstroom voor elke ontvanger die moet opgenomen worden in de Memorie van Toelichting. Een optie zou er ook in kunnen bestaan de vzw's te verplichten een attest af te leveren aan de betrokken jongeren zodat zij kunnen laten gelden dat zij een burgerdienst vervullen bij organismen waaraan zij verplicht zijn of gevraagd worden dit aan te tonen.

d. Kwaliteitscriteria voor de normen die verwerkingen van persoonsgegevens omkaderen

14. In de veronderstelling dat de wetgever zijn voornemen bevestigt om de geplande gegevensstroom in te voeren en voor zover de voorwaarden verenigd zijn om het rechtmatig, noodzakelijk en proportioneel karakter ervan te verzekeren (cf. supra), dient de formulering van de bepaling ter omkadering van de flux te worden herzien om te beantwoorden aan de gebruikelijke kwaliteitscriteria die van toepassing zijn op normen ter omkadering van verwerkingen van persoonsgegevens. Bij het lezen ervan dienen de betrokkenen van wie de gegevens worden verwerkt zich een duidelijk beeld te kunnen vormen van de verwerkingen die met hun gegevens zullen worden uitgevoerd. Welnu, zoals vereist door artikel 6.3 van de AVG, samen gelezen met de artikelen 22 van de Grondwet

³ Cf. Informatie over de berekening van deze tegemoetkomingen bevindt zich op de website van de DG Personen met een handicap <https://handicap.belgium.be/nl/mijn-rechten/inkomensvervangende-tegemoetkoming.htm>

⁴ zoals blijkt uit de bijkomende informatie ontvangen van de afgevaardigde van de Minister.

en 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden, dienen de essentiële elementen van de verstrekking van persoonsgegevens nauwkeurig te worden beschreven; namelijk, hun precieze doeleinde(n), het soort gegevens die zullen worden meegedeeld (cf. infra), de categorieën betrokkenen van wie de gegevens zullen worden meegedeeld (bv. jongeren die de burgerdienst vervullen en die aan de vzw's hebben verklaard werkloosheidsuitkering of een leefloon te ontvangen), de ontvangers of categorieën ontvangers aan wie hun gegevens worden meegedeeld (FOREM, OCMW waar de jongere is ingeschreven,...), de omstandigheden waarin ze zullen worden meegedeeld alsook alle maatregelen om een rechtmatige en loyale verwerking van persoonsgegevens te waarborgen.

15. Volgens de bijkomende informatie, ontvangen van de afgevaardigde van de Minister, is het doeleinde waarvoor de vzw's aan het FOREM of de OCMW's gegevens zullen meedelen betreffende jongeren die hun burgerdienst vervullen en tegelijkertijd een werkloosheidsuitkering of leefloon ontvangen, het volgende: het FOREM en de OCMW's erover informeren dat de betrokken jongeren een burgerdienst vervullen opdat zij tegenover hen niet moeten aantonen dat zij gedurende die periode beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt en dus tijdens die periode niet het onderwerp vormen van controles dienaangaande. Zoals vereist door de AVG en verduidelijkt hiervoor, dient dit doeleinde expliciet te worden opgenomen in het voorontwerp van decreet.
16. Wat de mee te delen gegevens betreft, dient het ontwerp van decreet deze op te sommen, zich schikkend naar het beginsel van de minimale gegevensverwerking dat bepaalt dat het enkel kan gaan om gegevens die toereikend zijn, ter zake dienend en beperkt tot wat noodzakelijk is voor het doeleinde waarvoor zij worden meegedeeld (art. 5.1.c AVG). Gelet op het voormelde doeleinde lijken de identificatiegegevens van de betrokken jongeren zoals hun naam, voornamen, adres, begin en einddatum van de burgerdienst te volstaan. Volgens de bijkomende informatie, verkregen van de aanvrager, wordt overwogen om de tijdens de burgerdienst uitgeoefende opdrachten, taken en verantwoordelijkheden alsook de verworven competenties op te nemen. Deze laatste gegevens lijken onevenredig ten opzichte van het voormelde doeleinde, bovenop het feit dat enerzijds, de erkende vzw's niet de taak hebben de competenties te evalueren en anderzijds dienen, voor het verwezenlijken van het voormelde doeleinde, de gegevens meegedeeld te worden bij het aanvatten van de burgerdienst, wat per definitie niet het geval kan zijn voor deze laatste.

e. Recht op informatie van de betrokkenen

17. Voor het overige herhaalt de Autoriteit dat behoudens de andere rechten waarover de betrokkenen krachtens de AVG beschikken, een specifieke informatieverstrekking over de gegevensverwerkingen zal worden opgelegd, zowel aan de betrokken vzw's (art. 13 AVG) als aan de organismen betrokken bij de raadpleging van de gegevens zoals het FOREM en de OCMW's (art. 14 AVG). De inschrijvingsformulieren voor de burgerdienst van de erkende vzw's zullen dienovereenkomstig moeten worden opgesteld en de vermeldingen bevatten vereist door de artikelen 13.1 en 13.2 van de AVG.

f. Integriteits- en vertrouwelijkheidsbeginselen van de verwerkingen van persoonsgegevens

18. De Gegevensbeschermingsautoriteit vestigt eveneens de aandacht van de FOD Binnenlandse Zaken op het feit dat de artikelen 5.1.f en 32 van de AVG hem verplichten elke flux van persoonsgegevens te parametriseren zodat, aan de hand van passende technische of organisatorische maatregelen, gewaarborgd is dat de persoonsgegevens beschermd zijn tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen onopzettelijk verlies, vernietiging of beschadiging.
19. Artikel 32 van de AVG wijst in dit verband op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- a. de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - b. het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - c. het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - d. een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

20. Voor de concrete uitwerking van deze maatregelen verwijst de Autoriteit naar de aanbeveling⁵ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen⁶ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht moeten worden genomen.

OM DIE REDENEN,

de Autoriteit,

Oordeelt dat het voor advies voorgelegde ontwerp van decreet als volgt dient te worden aangepast :

1. Beperking van de gegevensstromen tot het strikt noodzakelijke opdat deze inmenging een correct evenwicht zou bewaren tussen de efficiëntie van de betrokken administraties en het privéleven van de betrokken jongeren - expliciete vaststelling van de ontvangers van de gegevensstromen en verantwoording dienovereenkomstig van deze lijst in de Memorie van Toelichting (overw. 10 tot 13);
2. Aanpassing van het ontwerpdecreet zodat de essentiële elementen van de gegevensmededeling hierin expliciet worden opgenomen (overw. 14);
3. Omschrijving van het doeleinde van de gegevensmededeling op nauwkeurige en legitieme wijze (overw. 15);
4. Beperking van de gegevens tot wat toereikend, ter zake dienend en noodzakelijk is (overw. 16)

(get.) An Machtens
Wvd. Administrateur

(get.) Willem Debeuckelaere
Voorzitter,
Directeur Kenniscentrum

⁵ Aanbeveling uit eigen beweging van de Commissie nr. 01/2013 van 21 januari 2013 *betreffende de na te leven veiligheidsmaatregelen ter voorkoming van gegevenslekken*

(https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2013_0.pdf).

⁶ Referentiemaatregelen van de Commissie voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/referentiemaatregelen_voor_de_beveiliging_van_elke_verwerking_van_persoonsgegevens_0.pdf).